

però que allí en diuen *llop mari*. A les cales entorn del Cap de la Nau és on me'n parlaren més, si be allí no en sabien el nom, o usaven l'erudit *foca*. —³ En el ms. A està vocalitzat com si fos *al-bul marin*, en el B *al-bl murin* amb el *b* no vocalitzat, segons el que creu llegir Dozy. Però com que el *soqun* o signe de manca de vocal és sempre semblant (i de vegades quasi igual) al signe de la damma (vocal *u/o*), es pot creure que aquesta damma que Dozy creu veure damunt el *ba* o damunt el *mim* (i que potser realment hi va en alguna d'aquestes dues còpies, indirectes i orientals, de l'original perdut) en realitat sigui un soqun posat en forma un poc imprecisa damunt la consonant intermèdia entre aquelles dues, la *l*, o bé que fos realment una damma posada damunt d'aquesta (llavors *bālomarin*). En tot cas el teixidid o signe de geminació damunt la *l* ens diu Dozy que l'hi afegeix ell (potser sense necessitat). I en tot cas és poc probable la lliçó *al-bullmarin* que suposa Dozy, guiat per una arbitrària etimologia PULLUS MARINUS, que no té paral·lel en romànic ni en cap llengua. —⁴ En suport d'aquest podríem aduir el fet que en parlar aràbic s'ha usat *šāih* 'vell, vellard', com a nom de la foca. «La tradition arabe connaît --- sous le nom de *šāih* le «poisson à cheveux blancs» des textes chinois, qui «a la forme d'un femme blanche et grasse», et qui est un phoque» escriu amb referència a l'Oceà Índic l'orientalista Sauvaget, *Relation de la Chine et de l'Inde*, 1948, p. 34, citant en particular el Damiri, *Hayāt-al-Hayawān*, que si no m'enganyo és un viatger de la fi del període medieval (puix que és posterior a Abenbatuta, a Abensida i al Qazwini i les edicions que se'n citen són del S. xix). Però justament aquest *šāih*, ja molt posterior als naturalistes i viatgers hispano-àrabs, no deu ser més que una espècie de calc aràbic del mosàrab *bello marin* que ja hem vist documentat en el S. XIII: observem que els navegants aràbics poc degueren saber de la foca, mentre feien vela per les costes d'Àrabia i d'Àfrica, però les foques balears i valencianes no pogueren deixar de cridar-los l'atenció poderosament com un animal curiosíssim, que amb llur vague coneixement de les llengües llatines identificaven amb un vell de bigotis blancs.⁵ Onofre Pou, a. 1575, tradueix *phocas* i *vitulus marinus* per *vedell mari*, *Tbes. Pu.*, p. 66. Però tant pot ser un mer calc del nom llatí, com resultat d'una pronúncia tirant a la moderna valenciana *veell*, amb la *-d-* ja evanescent, en el nom del vedell, ultracorrecta quan l'aplica a la foca, guiat pel nom llatí.

BELLOTA, 'gla', mot valencià i ribagorçà provinent de l'àr. *bāllūta* id. □ 1.ª doc.: 1472, Joan Esteve. En Joan Esteve significa el mateix que pertot (*AlcM* entén malament el context). Veg. *DCEC* I, 472). Hi afegeixo dades catalanes, etc., en el *DECH*.

DERIV.: *Belloter*; *bellotera*; *belloterar*.

Bellparler, V. *bell* *Bèllua*, *belluít*, V. *bèstia* *Belluga*, V. *bellugar-se*

BELLUGAR-SE i BELLUGAR, alteració de *bellugar*, -*lligar*, encara usual a Ribagorça, que junt amb l'oc. ant. *bolegar*, el fr. *bouger* i l'it. *bulicare*, provenen del ll. vg. *BULLICARE 'borbollejar', 'moure's una substància a manera d'un líquid que forma borbolls o bombolleja', pròpiament 'posar-se un líquid en ebullició', derivat del ll. BULLIRE 'bullir'. □ 1.ª doc.: S. xv.

En una cançó rossellonesa d'aquell temps surt ja en una grafia que representa precisament la mateixa pronúncia actual: «de la balla se ix[s] tentost / perquè l servel li *baluga*» (p. p. P. Vidal, *RLR* xxxii, 351). Com veiem per *AlcM* en l'acc. transitiva 'moure' no apareix fins a escriptors de la fi del S. xix; en canvi són pròximes a l'etimologia les accs. en què s'aplica a una agitació o bellugeig d'éssers menuts com formigues, en què el registra Lacavalleria (1695): *carrers que belluguen de poble, una llaga que belluga de cucs*; i 'moure's intensament i seguit', acc. que s'assenyala en Verdaguer. És important sobretot de notar que la forma no alterada per metàtesi segueix usant-se viva en l'Alta Noguera Ribagorçana, on jo mateix he sentit *se buligen* per 'belluguen' a Senet (1957) i *AlcM* ho recull així mateix en el Pont de Suert.

El *DBal*. n'aplega una bella col·lecció d'exemples en escriptors dels anys 70 i 80 del segle passat, algun d'ells de sentit pròxim a l'etimologia, com «sentada al davant d'una tauleta, los ulls baixos sobre la roba, fent *bellugar* de pressa la mà en què hi tenia l'agulla», Emili Vilanova. Fora de la zona central valenciana (allí solament en derivats antics o de la zona Nord) és un mot d'ús general en tot el domini lingüístic, amb bells exemples en els millors escriptors mallorquins i popular fins a les comarques més nòrdiques.

«A qui es *belluga* Déu l'ajuda», és i serà sempre el principi salvador dels catalanes de pertot, que he sentit fins a Casafabre, en les serres més eixutes del Confent. Bons exemples encara, i en accs. de vella arrel: «aixequin el llençol, més prop de la flassada — / ya veu, al costat dret, l'infant, que *bellugava*», Milà, *Romlo.*, 307.8; «en casa, amb tant *bellugament* que s'hi veia, per allí dintre, de dones, pagesos, masovers —», Maldà, *Coll. B. V.*, 206.

Sobre la parentela a fora del domini català, qui vulgui més informació en trobarà molta en el *REW*, 1388 i *FEW* I, 617-8.¹ Fixem-nos, d'altra banda, en els punts següents. Oc. ant. *bolegar* surt en un parell de casos del *Jaufré* i de la *Vida de St. Honorat* per a 'moure's lleument, bellugar-se' (quan els botxins «lay-san-lo miey mort, / e l'uns si reguardet, vi lo sant *bolleguar*, / més man a son coutell per la gola tayllar», Appel, *Chrest.*, 8.53). Fora del francès del Nord i algunes formes occitanes limítrofes, el mot ha conservat la vocal interna sense sincopar: it. antiq. *bulicare* «scaturire, d'acque bollenti» (mj. S. xvi), avui més